

Familjen Roslings nyord

Bubbeldiagram

Som lärare i global hälsa utvecklade Hans Rosling en pedagogik med bubbeldiagram för att åskådliggöra förändringar av demografi, barnadödlighet och allmän hälsa över långa tidsperioder. Utvecklingen gjordes tillsammans med sonen Ola Rosling och svärdottern Anna Rosling Rönnlund. Ett bubbeldiagram är en variant på ett punktdiagram. Det presenterar ett antal objekt som bubblor, där två av objektets kvalitativa storheter redovisas med koordinater, och en tredje kvantitativ storhet visas med bubblans storlek, oftast världens länder. Diagrammet kan också vara animerat för att visa tidsförlopp. Därigenom blir diagrammet fyrdimensionellt, x-axel, y-axel, bubblans storlek och tiden. Genom att använda animationer av globala trender föreläste Hans Rosling om historiska och samtida ekonomiska, sociala och miljömässiga förändringar i världen

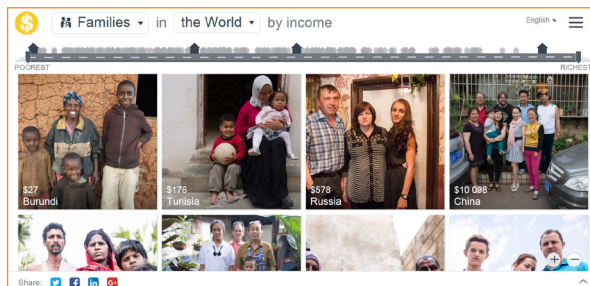
Foto: Stefan Nilsson

Exempel:

https://www.gapminder.org/tools/#_chart-type=bubbles&locale_id=en

Dollar Street

Bubbeldiagramen gav viss förståelse för utvecklingen i världen men för att ge en djupare insikt i hur vardagslivet ter sig utvecklade Anna Rosling Rönnlund Dollar Street inom ramen för Gapminders arbete. Ett team av fotografer har dokumenterat hem i mer än 50 länder. Genom Dollar Street kan man besöka alla dessa hem och jämföra hur olika delar av vardagslivet ter sig för fattiga och rika individer i dessa länder.

Se:

<https://www.gapminder.org/category/dollarstreet/>
och en beskrivande föreläsning om Dollar Street utvecklingen
<https://www.youtube.com/watch?v=vvsAvvKeGhc>

Initiera, inspirera och engagera

Edutainer

Edutainer är en kombination av de engelska orden educator (utbildare) och entertainer (underhållare). Hans Rosling kallade sig själv edutainer och använde en rad innovativa illustrationer för att förklara och förstå världen av idag.

Foto: Pierre Omåthar

Exempel:

<https://www.youtube.com/watch?v=TzTfctku6Jo>

Factfulness

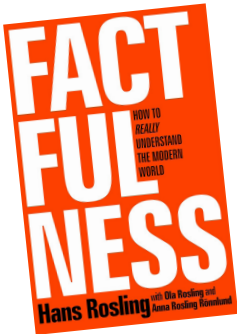
Hans prisbelönta föreläsningar om globala trender har beskrivits som *“humorous, yet deadly serious”* och många i publiken inser att deras egen världsbild är flera decennier för gammal. *”Jag jobbar med att lansera ett uttryck som kan jämföras med vetenskapsvärldens mindfulness – nämligen factfulness, Jag tycker att det är så oerhört avslappnande att kunna basera mina åsikter på fakta”*, sa Hans Rosling. För att utveckla relevant utbildnings-

material utvecklades ett system där kunskap om världen jämfördes med

schimpanser som slumpmässigt valde något. Detta genomfördes inom ramen för det så kallade Ignorance-projektet som visade att flertalet av oss har en helt felaktig världsbild. Factfulness är de fakta som rättar till de felaktiga uppfattningar som vi har av världen. Under år 2018 kommer en ny bok av Hans Rosling, Ola Rosling och Anna Rosling Rönnlund med titeln *Factfulness*.

En tweet av Ola Rosling den 23 juni 2015 (källa: Twitter).

Gapminder

Gapminder är en svensk stiftelse vars målsättning är att bidra till en god global utveckling genom att göra statistik rörande sociala, ekonomiska och miljörelaterade frågor lättillgänglig och enkel att förstå. År 2005 bildade Hans Rosling tillsammans med Ola Rosling och Anna Rosling Rönnlund stiftelsen Gapminder för att arbeta vidare med datoranimerad statistikproduktion om utvecklingsfrågor. Gapminder vill främja en faktabaserad världsbild genom att konvertera internationell statistik till rörliga, interaktiva och förstaeliga grafer. Detta gjordes från början genom att utveckla mjukvaran Trendalyzer, vilken såldes till Google år 2007. Namnet Gapminder kommer från uppmaningen ”Mind the gap!” i Londons tunnelbana.

Se:

<https://www.gapminder.org>

Konzo

Hans Rosling arbetade som ung läkare i Moçambique där han upptäckte en tidigare okänd förlamningssjukdom som kom att kallas konzo. Konzo är en form av livsmedelsburna sjukdomar. Kassava eller maniok är basföda i flera länder i Afrika och innehåller naturlig cyanid eller blåsyra. Felaktigt behandlad under tillredningsprocessen kan cyanidhalten bli för hög och orsaka skador på nervsystemet med bl.a. permanent förlamning i benen. Traditionella bearbetningsmetoder tar bort cyaniderna vid tillredningen. Under perioder av missväxt och svält används emellertid kassavamjöl för tidigt, då det fortfarande innehåller för hög halt av cyanid. Hans Rosling klargjorde detta i sitt avhandlingsarbete och Thorkild Tylleskär och Linley Chiwona Karlton ger mer information i sina artiklar på s. 707-720 respektive 721-730.

Possibilist

Hans Rosling karakteriserade sig själv som possibilist. I Oxford Living Dictionary definieras vad en possibilist är inom två områden, politik och geografi:

"Politics. A supporter or advocate of policies aiming to bring about immediately practicable or feasible reforms; a pragmatic reformer. "

"Geography. A person who emphasizes human freedom of action in shaping the environment rather than the limitations imposed by the natural world."

D.v.s. en pragmatisk förespråkare för praktiskt genomförbara reformer.

Riskminder

En mindre känd stiftelse än Gapminder med syfte att ge kunskap till patienter själva så att de kan förebygga och förbättra sin sjukdom. Syftet för denna stiftelse uppges vara: Att bidra till ökad förståelse för faktorer som påverkar uppkomst och förlopp av sjukdom, skador och andra tillstånd hos människor, samt för faktorer som påverkar resultat av behandling av och åtgärder mot dessa sjukdomar/skador/tillstånd. Speciellt avses betydelsen av samverkan mellan genetik och miljöfaktorer/livsstil tydliggöras. Detta sker genom att utveckla, använda och sprida nya metoder för analys, visualisering och kommunikation av betydelsen av ovan nämnda faktorer. Utgångspunkten är data från Världshälsoorganisationen, WHO.

Se:

<https://stiftelsemedel.se/stiftelsen-riskminder/>

Foto: Stephen Collins

TED-föreläsningar

“TED Talks” (Technology, Entertainment, Design – teknik, underhållning, formgivning) har sedan 1984 samlat de bästa föreläsarna från alla delar av världen och spridit föreläsningarna på internet. Hans Rosling har varit en av de mest sedda föreläsarna. Han höll sin första TED-föreläsning år 2006, “The best statistics you’ve never seen”, där han presenterade sina bubbeldiagram om global utveckling.

Se:

<https://www.ted.com/about/our-organization/history-of-ted>

https://www.ted.com/talks/hans_rosling_shows_the_best_stats_you_ve_ever_seen?language=sv .

https://www.ted.com/speakers/hans_rosling .

På denna sida skriver man: *“But in Rosling’s hands, data sings. Trends come to life. And the big picture — usually hazy at best — snaps into sharp focus.”*

På Gapminders webbplats finns fler föreläsningar, även på svenska:

<https://www.gapminder.org/videos/>

Trendalyzer

Animerade bubbeldiagramen framställdes av ett mjukvaruprogram kallat Trendalyzer. Det användes av Gapminder för att framställa lättfattliga grafer och köptes av Google år 2007. Fram till 2010 fanns Ola och Anna Rosling i Kalifornien för att vidareutveckla Trendalyzer. Därefter återvände de till Sverige och Gapminder för att utveckla fritt tillgängligt utbildningsmaterial.